

**इंदिरा आवास योजनेतर्गत घरकुलांच्या सध्याच्या
वाटप पध्दतीमध्ये सुधारणा करणेबाबत.**

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक :इंआयो-२०१०/प्र.क्र.३४ /योजना-१०
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक : ९ एप्रिल, २०१०

प्रस्तावना :-

इंदिरा आवास योजना ही केंद्र पुरस्कृत योजना असून या योजनेतर्गत राज्यातील ग्रामीण भागातील दारिद्र्य रेषेखालील निवारा नसलेल्या कुटूंबासाठी घरकुलाकरिता अनुदान देण्यात येते. अनुसूचित जाती/जमातीचे सदस्य, मुक्त वेठाबगार तसेच ग्रामीण भागातील दारिद्र्य रेषेखालील बिगर अनुसूचित जाती/जमातीच्या गरीब व्यक्ती यांना सहाय्यक अनुदान देवून त्यांच्या राहत्या घराच्या बांधकामासाठी मदत करणे हे इंदिरा आवास योजनेचे मुळ उद्दीष्ट आहे.

२. दि. ०१.०४.२००८ पासून टिकाऊ व मजबूत स्वरूपाची घरे बांधून देण्यासाठी केंद्र शासनाने प्रती घरकुल अनुदान रक्कम रु. ३५०००/- केलेले असून त्या अनुषंगाने राज्य शासनास (२५%) प्रती घरकुल अनुदान देय ठरते. दि. ०१.०४.२००९ पासून राज्य शासनाने आपल्या अतिरिक्त हिस्स्यात रु. ३३५००/- इतकी वाढ करून प्रति घरकुलाची किंमत रु.७००००/- इतकी निश्चित केलेली आहे.

३. केंद्र शासनाच्या इंदिरा आवास योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वाप्रमाणे राज्यातील दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंबांची संख्या व निवारा नसलेल्या कुटूंबांची संख्या यांची तुलना करून केंद्र शासन राज्यांना घरकुलांचे वाटप करते. जिल्ह्यांना व तालुक्यांना घरकुलाचे वाटप करताना त्या जिल्ह्यामध्ये वा त्या तालुक्यामध्ये एकूण ग्रामीण अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती यांची लोकसंख्या व घरांची कमतरता याचा विचार करून घरकुलाचे वाटप करण्यात येते. सध्याच्या कार्यपध्दतीप्रमाणे जिल्ह्याला जे घरकुलांचे उद्दिष्ट देण्यात येते ते वरील मार्गदर्शक तत्वाप्रमाणे प्रत्येक ग्रामपंचायतीमध्ये वाटप करण्यात येते.

४. सन २००२ मध्ये दारिद्र्य रेषेच्या सर्वेक्षणानंतर दारिद्र्य रेषेखालील परंतु निवारा नसलेल्या कुटूंबांची ग्रामपंचायत निहाय कायम प्रतिक्षायादी बनविण्यात आलेली आहे. ही प्रतिक्षा यादी

अनुसूचित जाती / जमाती व बिगर अनुसूचित जाती / जमाती करिता स्वतंत्र आहे. तसेच ती प्रतीक्षायादीतील कुटूंबांना मिळालेल्या गुणांकाप्रमाणे चढत्या क्रमाने बनविण्यात आलेली आहे.

५. सध्याच्या कार्यपद्धतीप्रमाणे ग्रामपंचायतीला जे घरकुलाचे उद्दिष्ट देण्यात येते. त्यासाठी या कायम प्रतीक्षा यादीतून लाभार्थी निवडण्यात येतात. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार जिल्ह्यातील एकूण घरकुलांपैकी ६० टक्के अनुसूचित जाती जमातीकरिता, १५ टक्के अल्पसंख्याका करिता व ३ टक्के अपंगांसाठी घरकुले मंजूर करणे बंधनकारक आहे.

६. जिल्ह्यांना जे उद्दिष्ट दिले जाते त्या उद्दिष्टांच्या तुलनेत जिल्ह्यातील प्रत्येक ग्रामपंचायतीला देण्यात येणा-या घरकुलांची संख्या फारच कमी असते. त्यामुळे ग्रामपंचायत अंतर्गत गावामध्ये साधारण प्रतिवर्षी २ ते ३ घरकुले बांधली जातात त्यामुळे या योजनेचा दृष्यस्वरूपात परिणाम दिसून येत नाही असे सर्वसाधारण निरीक्षण आहे. त्यादृष्टीने ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये अगदी कमी प्रमाणात लाभार्थी शिल्लक आहेत त्या ग्रामपंचायतीमध्ये सर्व लाभार्थ्यांना एका टप्प्यात घरकुले मंजूर करणे जेणेकरून त्या ग्रामपंचायतीमध्ये एकही बेघर लाभार्थी शिल्लक राहणार नाही असा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय :-

वरीलप्रमाणे जिल्ह्यांना जे उद्दिष्ट दिले जाते त्या उद्दिष्टांच्या तुलनेत जिल्ह्यातील प्रत्येक ग्रामपंचायतीला देण्यात येणा-या घरकुलांची संख्या फारच कमी असल्यामुळे या योजनेचा दृष्यस्वरूपात परिणाम दिसण्यासाठी तसेच लाभधारकांना जलद गतीने घरकुले मंजूर सुलभ व्हावे म्हणून राज्य शासनाने इंदिरा आवास योजनेतर्गत घरकुलांच्या सध्याच्या वाटप पद्धतीमध्ये सुधारणा करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. सन २०१०-११ पासून इंदिरा आवास योजनेतर्गत जिल्ह्यांमध्ये घरकुलांचे वाटप पुढील पद्धतीप्रमाणे करण्यात येईल.

१) प्रथम जिल्ह्यातील सर्व ग्रामपंचायतींची इंदिरा आवास योजनेखालील शिल्लक लाभार्थ्यांच्या संख्येनुसार चढत्या क्रमाने यादी करावी. म्हणजे जिल्ह्यात ज्या ग्रामपंचायतीमध्ये कायम प्रतीक्षा यादीत निवारा नसलेली सर्वात कमी कुटूंबे दिनांक १/४/२०१० रोजी उरलेली आहेत, ती ग्रामपंचायत प्रथम क्रमांकावर व त्यानंतर चढत्या क्रमाने (ascending order) ग्रामपंचायतींची यादी करावी. त्या त्या ग्रामपंचायतीच्या एकूण लाभार्थ्यांसमोर अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती व अल्पसंख्यांक असल्यास त्यानुसार नोंद घ्यावी.

२) इंदिरा आवास योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वाप्रमाणे एकूण उद्दिष्टाच्या ६० % घरकुले अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातीच्या व १५ % अल्पसंख्यांक लाभार्थ्यांना वितरीत करणे आवश्यक आहे. यासाठी वरील मुद्दा क्र. १ नुसार कार्यवाही करून पहिल्या क्रमांकाच्या गावापासून सुरुवात करून त्यातील प्रत्येक गावातील सर्व अनु. जाती/जमातीच्या लाभार्थ्यांना घरकुले देण्यात यावीत व जिल्ह्यास त्या वर्षासाठी देण्यात आलेल्या घरकुलांपैकी एकूण ६०% घरकुले होईपर्यंत गावातील सर्व अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातीच्या लाभार्थ्यांना प्रथम घरकुले देण्यात यावीत. त्याचपद्धतीने १५ % अल्पसंख्यांक लाभार्थ्यांना पहिल्या गावापासून सुरुवात करून १५ % घरकुले प्रदान होईपर्यंत घरकुले देण्यात यावीत.

३) त्यानंतर उर्वरित घरकुले पुन्हा पहिल्या गावापासून सुरुवात करून त्यातील सर्व उर्वरित लाभधारकांना घरकुले देण्यात यावीत व याप्रकारे जिल्ह्याचा उर्वरित कोटा संपेपर्यंत अनुक्रमांकाने प्रत्येक गावात उर्वरीत सर्व लाभधारकांना घरकुलांचे वाटप करण्यात यावे.

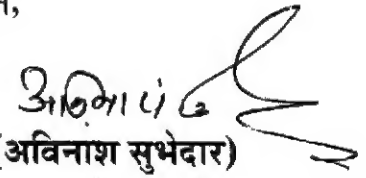
४) जर जिल्ह्यात वर्षाच्या प्राप्त कोट्याच्या ६०% पेक्षा कमी सर्व अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातीचे लाभधारक असतील तर सर्व अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातीच्या लाभधारकांना घरकुलांचे वाटप केल्यावर व तदनंतर १५ % अल्पसंख्यांक लाभार्थ्यांना घरकुलांचे वाटप केल्यावर उरलेला सर्व कोटा पहिल्या गावापासून सुरुवात करून त्या ग्रामपंचायतीत सर्वांना घरकुले देऊन नंतर पुढील ग्रामपंचायतींमध्ये त्याचप्रमाणे वाटप पूर्णकोटा संपेपर्यंत करण्यात यावे.

५) इंदिरा आवास योजनेतील घरांचे वरीलप्रमाणे वाटप पूर्ण झाल्यावर राज्य पुरस्कृत राजीव गांधी ग्रामीण निवारा योजना क्र. १ मधून घरकुले ज्या क्रमांकावरील ग्रामपंचायतीत इंदिरा आवास योजनेतील घरकुलांचे वाटप पूर्ण झाले असेल त्यांच्या पुढील क्रमांकावरील ग्रामपंचायतीत सर्वांना घरकुल वाटप करून जिल्ह्याचा या योजनेतील कोटा संपेपर्यंत ही प्रक्रीया सुरु ठेवावी.

२. हा शासन निर्णय गृह निर्माण विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आली असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१००४०९१९४२१३००१ आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवने,

(अविनाश सुभेदार)
शासनाचे उप सचिव

प्रति,

मा.राज्यपालांचे सचिव,

मा.मुख्यमंत्र्यांचे खाजगी सचिव,

सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन,

अतिरिक्त मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन,

शासनाचे सर्व सचिव,

सर्व विभागीय आयुक्त,

सर्व जिल्हाधिकारी,

संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
संचालक, आदिवासी विकास, नाशिक
महालेखापाल,(लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र राज्य-१ मुंबई,
महालेखापाल,(लेखापरिक्षण) महाराष्ट्र राज्य-१ मुंबई,
महालेखापाल,(लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र राज्य-२ नागपूर,
महालेखापाल,(लेखापरिक्षण) महाराष्ट्र राज्य-२ नागपूर,
सर्व अधिकारी, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
सर्व प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा,
सर्व गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती,
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण (हुडको सेल), गृहनिर्माण भवन, बांद्रा (पूर्व)
मुंबई,
अप्पर संचालक, एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम कक्ष, पे अँन्ड औकॉउटस् कॉम्प्लेक्स, बॅरेक नं.१४.मुंबई-२१.
कार्यासन योजना -१० संग्रहार्थ,